

В. Г. ПУЧКОВ

ДВА НОВИХ МОНОТИПОВИХ РОДИ ФАУНИ ЗАХІДНОГО КАВКАЗУ (HETEROPTERA, MIRIDAE)

(Представив академік АН УРСР О. П. Маркевич)

Дослідження дендробіоса північних схилів та відрогів Головного Кавказького хребта, що провадились мною з 1959 року переважно в районі Тебердинського та Кавказького заповідників, показали надзвичайну різноманітність, а часто і чисельність видового складу напівтвердокрилих. Там, поряд з видами, вперше виявленими в фауні Кавказу,

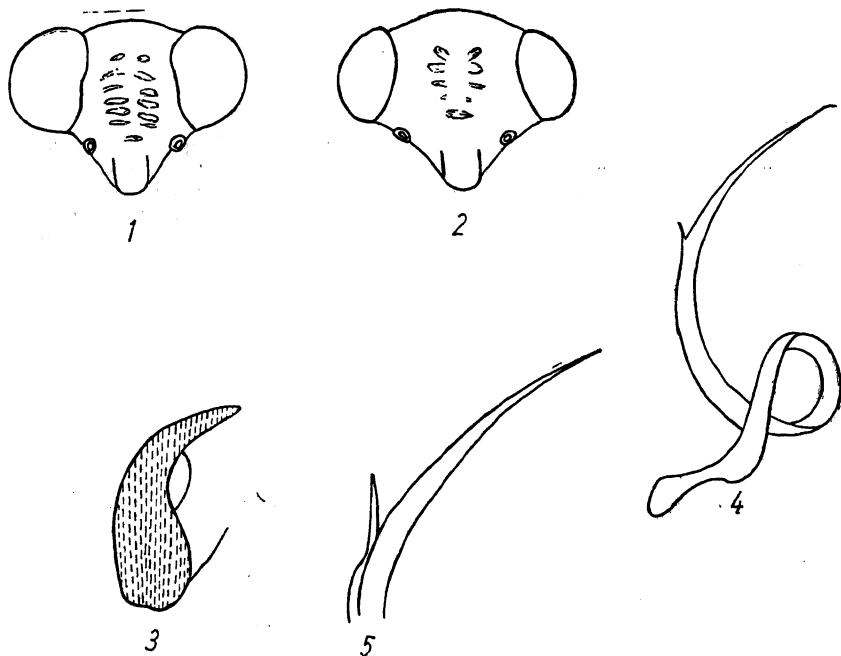

Рис. 1. *Heterochlorillus zagdani* gen. et sp. n.:

1 — самець, вигляд голови спереду; 2 — самка, те ж; 3 — кігтик лапки; 4 — едеагус, загальний вигляд; 5 — те ж, верхинна частина.

знайдені нові для науки види і навіть роди. Два з них описані в даній статті. Голоטיפи нових видів зберігаються в Інституті зоології АН УРСР (Київ), а паратипи — там же і в Зоологічному інституті АН СРСР (Ленінград).

Heterochlorillus P u t s h k o v, gen. nov. Тіло видовжено-овальне, слабо блискуче, опушене тонкими, блідо-жовтуватими волосками, що легко стираються. Лусочок немає. Голова нахилена, вздовж середини з двома (звичайно погано помітними) рядами з коротких буруватих поперечних штрихів (рис. 1, 1, 2). Очі зернисті, у самців більші, ніж у самок, опуклі. Вусили стрункі, суцільно блідо-жовті, у самців дещо товщі, ніж у самок. Перший членок хоботка трохи заходить за передній край грудей. Надкрила повні, з розмитими бурими плямами, іноді нечіткими. Ноги з чіткими чорними точками, з яких на голінках стирчать чорні шипики. Голінки всіх ніг при основі (на колінах) зачорнені. Другий членок задніх лапок вдвоє довший за перший і в 1,3 раза довший за третій. Кігтики в верхинній половині плавно зігнуті і біля середини з маленькими, на всю довжину зрослими з кігтиком, псевдоароліями (рис. 1, 3). Пігофор

містить стрункий S-подібно зігнутий едеагус (рис. 1, 4). Типовий вид *Heterochlorillus zagdani* Putshkov, sp. nova.

Новий рід досить своєрідний: зерниста будова очей, наявність темних точок на ногах, що несуть чорні шипики, та інші ознаки наближають його до роду *Psallus*, добре відрізняючи відсутністю лусочок і темних волосків на тілі. Ряд ознак віддаляє його в від роду *Plagiognathus*, до якого він наближається наявністю чорної плями на колінах ніг і, частково, формою едеагуса. Ще ближче за останньою ознакою він до роду *Phoenicocoris*, але різко відрізняється кольором тіла та іншими особливостями. Плями на його надкрилах і голові нагадують характерний рисунок для роду *Chlorillus*, що має проте, могутній едеагус, а від роду *Parapsallus* новий рід відрізняється коротким третім члеником задніх ніг та іншими особливостями.

До таблиці родів напівтвердокрилих Європейської частини СРСР [1] новий рід входить нижче тези 279 так:

- 1 (2) Очі явно зернисті *Heterochlorillus* Putshkov
2. (1) Очі гладенькі (Далі теза 280).

Heterochlorillus zagdani sp. nov. ♂. Тіло дуже бліде, білувато-зеленкувато-жовтувате; довжина волосків на ньому різна, більш довгі (по краях передньоспинки) значно перевищують товщину голінок.

Голова поперечна (28 : 21); тім'я її ледве ширше за око (10 : 9). Очі великі, опуклі (рис. 1, 1), з коричневими фасетками. Вусики стрункі, їх перший членик на внутрішній поверхні перед вершиною з двома зближеними темними точками, що несуть по щетинці. Другий членик — палочковидний, в 1,2 раза довший за ширину заднього краю передньоспинки (54 : 44), тонший за перший, але значно товщий за вершинні членики. Загальна довжина вусика біля 2,9 мм, а співвідношення його члеників в середньому близько до 10 : 54 : 30 : 22. Хоботок доходить до тазиків задніх ніг.

Передньоспинка трапецієвидна, вдвоє ширша за свою довжину (44 : 20), зі слабким дуговидним рівчачком перед серединою. Надкрила несуть нечіткі бурі плями, що утворюють на рівні клавуса (а іноді і щитка) перев'язь, а також темну смугу біля внутрішнього кута коріуму. Рідше надкрила майже однobarвні, але комірочки перетинки завжди (суцільно або біля вершини) разом з двома розмитими плямами перед ними, димчасто-буруваті. Ноги жовті з кількома чорними точками біля вершин стегон і на голінках, крупнішими і досить численними на задній парі. Вершини лапок злегка затемнені, кігтики світло-коричневі.

Пігофор видовжено-конусовидний (40 : 25), без поздовжнього ребра знизу. Едеагус у вершинній частині з двома гладенькими відростками, що розходяться. Один із них — короткий, другий — шиловидно витягнутий і злегка зігнутий по всій довжині (рис. 1, 4, 5).

Довжина тіла 4,0—4,5 мм.

Самка дуже схожа на самця, але тіло її кремезніше, з більш чітким зеленкуватим відтінком. Голова поперечна (28 : 21); тім'я майже вдвоє ширше за око (14 : 7). Очі невеликі, не опуклі (рис. 1, 2). Вусики майже такі ж, як у самця, але, особливо другий членик, тонші. Загальна довжина вусика біля 2,8 мм, а співвідношення довжини члеників в середньому наближається до 9 : 52 : 30 : 20. Поперечний рівчачок на передньоспинці менш чіткий. Довжина тіла 3,8—4,2 мм.

Голотип — ♂ з Ставропольського краю, збір — у верхніх річках Джемагат; паратипи (біля 30 ♂♂ і ♀♀) зібрані там же і у інших місцях Тебердинського заповідника VII—VIII 1969 р. Живе на *Corylus avellanae*. Личинки II—V стадії блідо-білуваті, майже білі, з різко помітними чорними точками на ногах, опушені тонкими світлими волосками, а на голінках (IV—V стадії) ще і з чорними шипиками.

Zakanocoris P u t s h k o v, gen. nov. Тіло видовжено-овальне, слабко блискуче, вкрите лише світлими короткими волосками. Голова поперечна, сильно нахилена. Очі помірно зернисті, у обох статей майже однакові (рис. 2, 1, 2). Вусики суцільно жовті, їх другий членник у самців трохи товщий, ніж у самок. Перший членник хоботка трохи заходить за передній край грудей.

Надкрила повні, однобарвні. Ноги суцільно жовті, голінки з тонкими жовтими шипиками. Другий членник задніх лапок в 1,5 раза довший за перший і ледве довший за третій. Кігтики від середини плавно зігнуті;

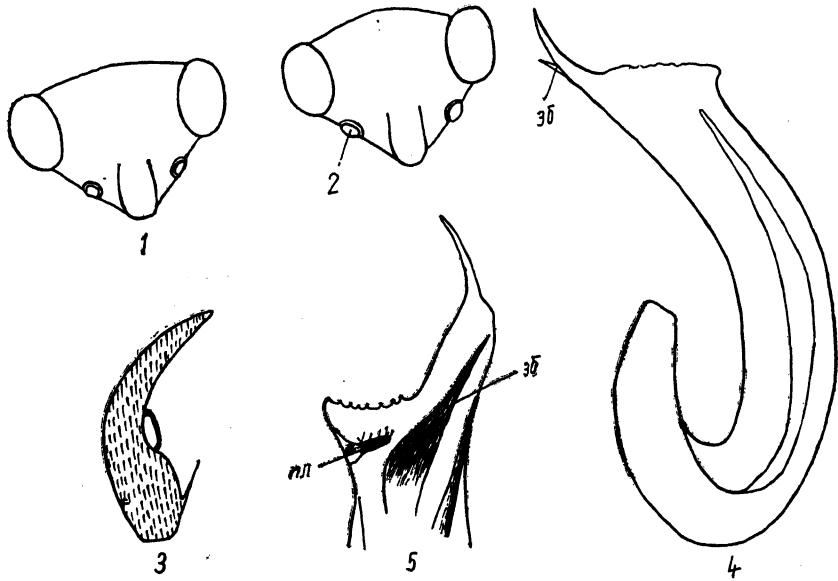

Рис. 2. *Zakanocoris aceri* gen. et sp. n.:

1 — самець, вигляд голови спереду; 2 — самка, те ж; 3 — кігтик лапки; 4 — едеагус, загальний вигляд; 5 — те ж, верхинна частина.

псевдоаролії маленькі, явно коротші за частину кігтика поза своєю верхиною (рис. 2, 3). Пігофор самця займає біля половини довжини черевця, злегка здавлений з боків, тупокилюватий і містить С-подібний едеагус (рис. 2, 4). Типовий вид — *Zakanocoris aceri* P u t s h k o v, sp. nova.

Новий рід за рядом ознак, особливо однобарвними кінцівками і могутнім едеагусом, близький до *Psallodema* P u t s h., але добре відрізняється жовтими шипиками голінок, короткими псевдоароліями кігтиків задніх лапок та іншими ознаками. Від роду *Icodema* відрізняється невеликими, однаковими у обох статей, очима, світлим наличником, коротшими вусиками та іншими особливостями. Місце нового роду в таблиці сліпняків Європейської частини СРСР [1] знаходиться нижче тези 232 (замість тез 233 і 234) так:

1 (4)	Хоботок не заходить за тазики задніх ніг.	
2 (3)	Надкрила блідо-зеленкуваті, в буруватих цяточках, або задній край коріума з бурюю перев'язкою. На лободових	98. <i>Leucopteryx</i> Reuter.
3 (2)	Надкрила однобарвно жовтуваті з жовтими жилками. На кленах (рід <i>Acer</i>) . . .	<i>Zakanocoris</i> P u t s h k o v.
4 (1)	Хоботок заходить за тазики задніх ніг	105. <i>Megalocoleus</i> Fieb. (частина).
- Далі йде теза 235.

Zakanocoris aceri P u t s h k o v, sp. nov. ♂. Тіло та кінцівки суцільно однобарвні, блідо-жовтуваті, черевце і груди знизу з зеленуватим відтінком. Голова коротка (рис. 2, 1); тім'я вдвоє ширше за око (15 : 7).

Очі чорно-коричневі, не крупні. Вусики тонкі, їх другий членник в 1,1 раза (50 : 46) довший за ширину передньоспинки по задньому краю. Загальна довжина вусика біля 2,6 мм, а співвідношення довжини його члеників в середньому близьке до 10 : 50 : 27 : 15. Хоботок ледве заходить за тазики середніх ніг.

Передньоспинка в 2,5—2,6 раза ширша за свою довжину (46 : 18); її бокові і задні краї прямі. Надкрила злегка просвічують, з жовтими жилками; перетинка ледве димчаста, іризуюча. Шипики на голінках в 1,5—2 раза довші за їх товщину, без темних плям при основі. Кігтики жовті. Едеагус крупний, темнохитинізований, просвічує крізь покриви; до основи він дещо звужується, але на іншій частині рівномірно широкий (рис. 2, 4). Вершина едеагуса лопастевидна (рис. 2, 5). Передній край його широко виїмчастий, зубчастий, в кутку з довгим гладеньким зубцем. Вершинна частина едеагуса має ще один гострий зубець (зб) і маленьку загнуту пластинку (пл) з щетинками, але вони не кидаються в вічі через тіло едеагуса, на яке проєктуються.

Довжина тіла 3,8—4,2 мм.

Самка відрізняється дещо кремезнішим і світлим (у живих особин майже білим) тілом. Тім'я (рис. 2, 2) вдвоє ширше за око (15 : 7). Вусики ще тонші і дещо довші, ніж у самця; загальна довжина вусика біля 2,7 мм, а співвідношення довжини його члеників близько до 10 : 54 : 28 : 15 в середньому. Довжина тіла 3,8—4,0 мм.

Загальний вигляд цього виду дуже схожий на *Psallodema intergerinum* Putsh., але він легко диференціюється за родовими ознаками.

Голотип — ♂ з Ставропольського краю, збір — 21.VII 1969 р. (О. В. Пучков!) на південному схилі гори Джанту з масиву Магішо, вище ріки Закан (ліва притока Великої Лаби); паратипи (біля 100 ♂♂ і ♀♀) зібрані там же. Живе на *Acer trautvetteri*. Личинки IV—V стадії суцільно однобарвні, бліді, жовтувато-зеленуваті, опушені тонкими світлими волосками.

Література

І. И. М. Кержнер, Определитель насекомых Европейской части СССР, т. I, М.—Л., изд-во «Наука», 1964, стор. 711.

Інститут зоології
АН УРСР

Надійшло до редакції
19.XI 1969 р.

V. G. PUTSHKOV

TWO NEW MONOTYPIC GENERA OF MIRIDAE (HETEROPTERA) FROM THE WEST CAUCASUS

(Presented by O. P. Markevich, Member Academy of Sciences, Ukrainian SSR)

Summary

Heterochlorillus gen. nov. Body is covered with light yellow hairs, eyes are granular. Antennae are completely light yellow. Legs with black spots with black spines on tibiae; bases of tibia with a large black dot. The second segment of high tarsuses is 1.3 times as long as the third one. Claws with small pseudoarolia (Fig. 1, 3). Aedeagus is thin, s-shape. The typical species *H. zagdani* sp. n. is pale, yellowish-greenish with indistinct brown spots. Head is transverse (28 : 21), vertex scarcely (♂, 10 : 9) or twice (♂, 14 : 7) as wide as an eye (Fig. 1, 1, 2). Antennae are thin and straight, ratio of segment length is on the average about 10 : 5H : 30 : 22 (♂) and 9 : 52 : 30 : 20 (♀). Pygophor has no rib at the bottom. Aedeagus has two smooth processes, short and very long (Fig. 1, 4, 5). Body length is 3.8—4.5 mm. Holotype-♂ is from the Teberda reservation (the upper reaches of the Dzhemagat river, August 29, 1969).

Zacanocoris gen. nov. Body is covered with light short hairs, it is light yellow as well as antennae and legs. Eyes are granular, black-brown. Tibia have thin yellow spines. The second segment of the hind tarsuses is negligibly longer than the third one. Claws with small pseudoarolia (Fig. 2, 3). Pygophor is blunt-keeled at the bottom. Aedeagus is vigorous, C-shape (Fig. 2, 4). Typical species *Z. aceri* sp. n. has a transverse head. Vertex in both sexes is 2.5—2.6 times as long as eye (Fig. 2, 1, 2). Antennae are thin, the ratio of segment length is about 1:50:27:15 (♂) and 1:54:28:15 (♀) on the average. The width along the aedeagus is equal. Its apex is lobe-like, the front edge with denticles and with one long smooth in the corner (Fig. 2, 4, 5). There is one tooth below and a bent plate with hairs projected to aedeagus body. Holotype ♂ from the Stavropol area (the Dzhantu mountain near the Zakan river, July, 21, 1969).
